

Bilag til vejledning om udlodningsmidler til undervisningsformål 2022 – Systematisk indsatsudvikling for styrket undervisning af ordblinde, svage læsere og for bevægelse

Nærværende bilag beskriver den tankegang om systematisk indsatsudvikling, der ligger til grund for vejledningens vilkår for tilskud, herunder den i vejledningen omtalte fasemodel. Bilaget udgør ikke retningslinjer for puljens projekter, men kan udgøre inspiration til opfyldelse af vilkår for tilskud.

9. juni 2022
22/11844

1. Systematisk indsatsudvikling

Formålet med projekternes forankring i fasemodellen er at sikre systematik og kvalitet i den viden, der kommer ud af projekterne. Den viden, der kommer ud af projekterne, skal gerne bidrage til udviklingen af virkningsfulde løsninger på udfordringer, der gør sig gældende inden for de pågældende temaer på Børne- og Undervisningsministeriets områder.

Løsningerne kan betegnes som *indsatser* og kan rette sig mod såvel strukturer som pædagogisk og didaktisk praksis i dagtilbud, på skoler og på uddannelsesinstitutioner.

2. Definition af en indsats

Puljens projekter kan handle om indsatser på forskellige niveauer. Der kan skelnes mellem tre niveauer:

Indsatser på niveau 1 – Strukturelle rammer: Løsninger og tiltag på strukturelt niveau, fx tilføjelse af ressourcer, ændring af regler og lovgivning, som har til formål at ændre forudsætningerne for området.

Indsatser på niveau 2 - Organisatorisk indsats: Løsninger og tiltag på organisatorisk niveau, der har til formål at skabe resultater for en eller flere specifikke målgrupper. Indsatser på niveau 2 omfatter de organisatoriske rammer for den faglige praksis og involverer dermed hele institutioner.

Organisatoriske indsatser kan fx rette sig mod de fagprofessionelles kompetencer, organisering og samarbejde (fx professionelle læringsfællesskaber).

Indsatser på niveau 3 - Faglig praksis: En afgrænset faglig praksis, der retter sig mod én eller flere specifikke målgrupper. Indsatsen er kendetegnet ved at have 1) en fast systematik eller en veldefineret fremgangsmåde og 2) en selvstændig faglig identitet, dvs. at den kan skelnes fra andre indsatser.

Det kan forekomme, at en indsats opererer på flere niveauer (fx både omhandler organisatoriske rammer og faglig praksis). Fælles for indsatser på niveau 2 og 3 er, at der ønskes mere systematisk og sikker viden om indsatsens kerneelementer.

3. Metodisk tilgang: Fasemodellen

Fasemodellen strukturerer og stiller metodiske krav til tilrettelæggelsen af arbejdet med at udvikle løsninger. En systematisk beskrivelse af problemstillingen, dvs. viden om problemets omfang og årsager, er en central forudsætning for at udvikle løsninger af høj kvalitet. Fasemodellen er således en model for, hvordan der kan med udvikling af gode løsninger på identificerede problemstillinger.

Fasemodellen understøtter en stringent tilgang og konsistens i processen, fra en problemstilling identificeres (fase 0) til udvikling af løsningsmuligheder, samt dokumentation af resultater og effekt.

Fase 0: Problemstilling

Før der kan igangsættes en kortlægning af mulige løsninger, skal der skabes klarhed over problemstillingen og målgruppens behov. En dybdegående viden om problemet og forståelse af, hvor og hvordan problemet opstår, er essentiel for at kunne udvikle en passende løsning. I fasen kan der gennemgås eksisterende forskning, der gennemføres evt. analyser af registerdata og behov og forståelser af problemstillingen undersøges i praksis i samarbejde med fagprofessionelle, ledelser, forvaltninger m.fl.

Fase 1: Kortlægning har til formål at skabe det stærkest mulige vidensgrundlag om mulige løsninger fra både forskning og praksis, der imødekommer dokumenterede problemer og behov. Det skal danne grundlag for at beslutte, hvilke indsatser, der skal arbejdes videre med, samt styrke forudsætninger for succesfuld implementering.

I kortlægningsfasen udarbejdes en foreløbig indsatsbeskrivelse og foreløbig forandringsteori, der baserer sig på eksisterende viden fra forskning og praksis. Indsatsens forventede resultater på kort, mellemlangt og langt sigt beskrives i forandringsteorien. De forventede forudsætninger for at

implementere indsatsen, herunder fx nødvendige kompetencer og organisatoriske rammer, beskrives, og omkostningerne ved indsatsen estimeres i et foreløbigt skøn.

Typiske produkter i kortlægningsfasen er:

- En kortlægningsrapport med eksisterende viden om problemstillingen og målgruppen og en afdækning af en eller flere indsatser til senere pilottest, afprøvning og/eller udbredelse.
- En indledende indsatsbeskrivelse/modeldannelse og tilhørende forandringsteori
- En vurdering af efterspørgsel
- En vurdering af, om kriterierne for at iværksætte en ny fase, typisk pilotfasen, er til stede
- Formidling af eksisterende forskning og lovende/god praksis

Kriterier for at gå fra kortlægnings- til pilotfasen vil typisk være:

1. Eksisterende viden sandsynliggør, at indsatsen vil være en løsning på det aktuelle problem
 - Det er klart, hvilket problem, indsatsen skal løse og for hvem.
 - Der er teori og/eller praksis, der giver formodning om, at indsatsen virker.
 - Der er en overordnet indsatsbeskrivelse (nødvendige kompetencer, rammer og forestilling om indsatsens omfang).
2. Indsatsen er realistisk i både afprøvning og drift
 - Indsatsen vil ikke være urealistisk dyr at gennemføre.
 - Indsatsen vil ikke være urealistisk svær at implementere.
3. Indsatsen er efterspurgt blandt dem, der skal arbejde med den i praksis
 - Fagprofessionelle, ledelser, interessenter m.fl. oplever et behov for en indsats, der kan løse det pågældende problem.
 - Der er opbakning til at skabe mere viden om effekten af indsatsen.

Fase 2: Pilotafprøvning handler om at afprøve indsatser i mindre skala, for at få konkrete erfaringer med om det, der i teorien ser ud til at virke, også fungerer i praksis. Formålet er at udvikle indsatsen til et niveau, hvor den er klar til at blive systematisk afprøvet i større skala.

I pilotfasen bliver det tydeligt beskrevet, hvorvidt og hvordan indsatsen kan implementeres med succes, samt hvilke kompetencer og organisatoriske rammer, der er en forudsætning for dette. Indsatsens forandringsteori kvalificeres, idet resultaterne for målgruppen på kort og mellemlangt sigt er evalueret og dokumenteret. Der laves en empirisk begrundet foreløbig vurdering af indsatsens økonomiske omkostninger, som gør det muligt at vurdere, at indsatsen ikke er urealistisk dyr i implementering eller drift.

De typiske produkter i pilotfasen er:

- Endelig indsatsbeskrivelse og forandringsteori (videreudviklet fra fase 1).
- Effektmålingsdesign for afprøvningsfasen, herunder identifikation af validerede måleredskaber til outcome-måling og design for implementeringsevaluering (metodefidelitet).
- Udvikling af uddannelses-/kompetenceudviklingsprogram.
- Evalueringsrapport med foreløbige resultater og implementeringserfaringer, omkostningsvurdering og vurdering af efterspørgsel.
- En vurdering af, om kriterierne for at iværksætte en ny fase, typisk afprøvningsfasen, er til stede.

Kriterier for at gå fra pilot- til afprøvningsfasen vil typisk være:

1. Indsatsen er færdigudviklet og defineret
 - Der er udviklet en klar og teoretisk velbegrunnet forandringsteori for indsatsen, dvs. en logisk sammenhængende beskrivelse af sammenhængen mellem de gennemførte aktiviteter og de resultater, man vil opnå.
 - Der er udviklet en klar indsatsbeskrivelse, herunder skellen mellem faste og variable elementer i indsatsen, således at det fremover klart kan afgrænses, hvornår man hhv. arbejder eller ikke arbejder efter indsatsen (bl.a. vigtigt i effektmålingen).
2. Indsatsen er succesfuldt implementeret
 - Det er på baggrund af pilottesten klart, at indsatsen - eventuelt under visse betingelser - kan fungere i en dansk kontekst.
 - Det er muligt at tilvejebringe de nødvendige betingelser for god implementering.
 - Indsatsen vurderes fortsat at kunne være fagligt og organisatorisk bæredygtig.
3. Indsatsen har lovende resultater
 - De foreløbige resultater er lovende og kan retfærdiggøre en egentlig afprøvning og effektmåling.
 - De fagprofessionelle, ledelser, forvaltninger m.fl. finder fortsat indsatsen interessant/relevant at arbejde med.
4. Indsatsen er ikke urealistisk dyr
 - Det er klarlagt, hvilke ressourcer, indsatsen kræver (kompetencer, tid, redskaber og fysiske rammer etc.).
 - Der er et rimeligt forhold mellem ressourcer og forventede resultater.
5. Der er et oplæg til evalueringsdesign til systematisk afprøvning
 - Der er udarbejdet et design for, hvordan man i afprøvningsfasen kan opnå viden af højest mulige kvalitet ift. indsatsens effekt, implementering og omkostninger.

- Evalueringsdesignet er sandsynliggjort, f.eks. i form af eksisterende data eller etablering af nye data

Fase 3: Systematisk afprøvning skal systematisk teste, hvorvidt og hvordan indsatsen virker efter hensigten. I denne fase vil både indsatsen og evalueringen have en karakter, så der kan skabes viden om indsatsens effekter og økonomiske konsekvenser.

I afprøvningsfasen dokumenteres det, om der er en positiv effekt af indsatsen. Der kan desuden gennemføres en økonomisk evaluering, der giver et empirisk velbegrunder grundlag for at gennemføre en investeringsberegning.

De typiske leverancer i afprøvningsfasen er:

- Evalueringsrapport med fokus på effekt. Effekter er målt eller kan måles over tid, og undersøgelsen er gennemført for målgrupper, der kan identificeres i registerdata.
- Evt. mindre justeringer af indsatsbeskrivelse og kompetenceudviklingsprogram.
- Vurdering af efterspørgsel.
- En vurdering af om kriterierne for at iværksætte udbredelsesfasen er til stede.
- Formidlingsprodukter – inspirations-, vejlednings- og kompetenceudviklingsmateriale.

Relevante evalueringsspørgsmål for afprøvningsfasen kan lyde:

1. Er indsatsen implementeret som forudsat?
 - Har deltagerne i afprøvningen kunnet gennemføre indsatsen som forudsat i indsatsbeskrivelsen?
 - Foreligger der viden om, hvordan forskellige implementeringsforhold påvirker indsatsens effekt?
2. Har indsatsen en positiv effekt på målgruppens problemstilling?
 - Viser afprøvningen, at indsatsen er effektiv ift. at opnå de forventede resultater?
 - Er effekten tilstrækkelig stor til at gøre en reel forskel – både på kort og på længere sigt?
 - Har der vist sig at være væsentlige negative bi-effekter af indsatsen?
3. Er indsatsen omkostningseffektiv?
 - Kan afprøvningen dokumentere eller som minimum sandsynliggøre, at indsatsen er omkostningseffektiv?
 - Er indsatsen efterspurgt i sektoren?

3.1 Vidensgrundlag

Igennem alle faser er det formålet at styrke vidensgrundlaget om fire forhold omkring indsatsen:

- Indhold/kerneelementer/komponenter/principper (kerneelementer)
- Resultater (virkning/effekt)
- Implementering (forudsætninger, kompetencer, fidelitet)
- Økonomiske omkostninger

Dette bør således i fokus i hver fase, hvor vidensgrundlaget og udsigelseskraften styrkes fra fase til fase. I alle faser er der også fokus på efterspørgslen efter indsatsen, så det sikres, at indsatser, der udvikles og investeres i, imødekommer de behov, der opleves i praksis.

Der kan løbende være fokus på inddragelse og samarbejde med relevante praktikere og vidensmiljøer i alle faser og mellem faserne.